

slave dubrovačke, dok konačno Francuzi ne učiniše kraj njegovoj stoljetnoj slobodi.

Postanak i položaj. Kolijevka je grada Dubrovnika Epidaurum (Epidavar dubrovačkih spomenika, danas Cavtat), po imenu sudeći grad grčkoga postanja, ali se u izvorima navodi prvi put istom godine 47. pr. Hr. za građanskoga rata između Cezara i Pompeja sa čisto latinskim žiteljstvom. Grad je opskrbljivao iz susjednih gorskih izvora pitkom vodom dugačak vodovod, po kojem je onaj kraj, kojim je vodovod prolazio, docnije i prozvan Konavle (lat. Canalis, rom. Canale). Kad su početkom VII. vijeka Sloveni razorili Epidaurum, odseliše se oni žitelji, što su umakli nožu i ropstvu, kakvih desetak kilometara na sjever i utemelje na kamenom poluotočiću (ako ne otočiću još u to doba), podno brda zvana Sveti Srd, nov grad *Ragusium* (rom. Ragusa¹), docnije hrvatski zvan *Dubrovnik*.² Žiteljstvo njegovo bilo je isprva romansko, a istom od XII. vijeka dalje počinju se u njem isticati vremenom doseljeni susjedni Sloveni (Hrvati i Srbi), koji već u XV. vijeku podadoše gradu slovensko obilježje.

Geografski položaj Dubrovnika odlučno je utjecao na njegovu budućnost, jer se on nalazio ondje, gdje prestaje dalmatinsko otočje i gdje je morska pučina, idući od sjevera na jug, prvi put otvorena. Pored toga još je znatno, što je sva obala u njegovu susjedstvu razvedena dubokim zatonima i prirodnim lukama, u prvom redu Gružem (Gravosa). Ali i kopnene su prilike bile veoma povoljne, jer su se svi putovi, što su vodili iz gorovitoga zaleđa, naročito iz Trebinja i današnje sjeverne Crne Gore, ondje sastajali, pače i područje rijeke Neretve je imalo zbog močvarnoga i nezdravoga ušća svoje pravo i prirodno stjecište baš u Dubrovniku. Dolinom su Neretve opet vodili glavni prometni putovi u Bosnu, Srbiju, Bugarsku i dalje sve do Carigrada. Budući da je Dubrovnik u početku imao veoma malo zemljišta u svojoj vlasti, a i ovo je samo rodilo pored neznatne količine žita poglavito uljem i vinom, to je on bio od iskona prinuđen, da se služi svojim geografskim položajem baveći se ribarenjem i trgovinom. Kod toga je imao pred očima jedino svoju materijalnu korist udešavajući prema njoj i svoj politički rad, tako da se vazda u zgodan čas znao

¹ Na istočnoj obali Sicilije bješe u srednjem vijeku također grad Ragusa.

² Od staro-slov. *dąbrv* (= dub) nastade *dubrava* i *dubrova* (= šuma, gaj), a od toga daljim izvođenjem sloga *Dubrovnik*. Pop Dukljanin ga označuje kao *sylvester*.